Çin-Avustralya ticaret savaşı demir cevheri fiyatlarını yükseltti

Başak ONUR
TOBB İkili Odalar Sorumlusu

Çin ile Avustralya Asya Pasifik Bölgesinin G20 üyesi ülkeleri arasında yer alıyor. İki ülke arasında 2017 yılında imzalanan ChaFTA anlaşmasıyla, ticaret ve yatırım alanlarında ciddi bir işbirliği imkanı ortaya çıktı. Ancak, son iki yıldır iki ülke arasında yaşanan siyasi gerilim, iki ticaret partnerini karşı karşıya getirdi. Uzmanlar gerilimi "ticaret savaşı olarak" isimlendirmeye başladı. Peki ne oldu da gerginlik bu kadar tavan yaptı?

2019 yılı nominal değerlerle hesaplandığında Çin Halk Cumhuriyeti, 14 trilyon 731 milyar dolar ile dünyanın ikinci büyük ekonomisi iken, Avustralya yaklaşık 1.4 trilyon dolarla 14 üncü büyük ekonomi konumunda bulunuyor. Farklı bir ifadeyle her iki ülke de G20'nin önemli oyuncuları arasında yer alıyor.[1]

ChAFTA ile ticaret hareketlenmişti

Şimdi iki ülke arasında önce ticareti hareketlendiren, takip eden yıllarda ise türlü gerilimlere neden olan sürece bakıldığında ise 20 Aralık 2015'te Çin Halk Cumhuriyeti ile Avustralya arasında 'The China–Australia Free Trade Agreement (ChAFTA)' yürürlüğe girdi. Anlaşma, Avustralya'nın Çin ile ekonomik ilişkilerinde ileri bir aşama olarak tanımlanmıştı. Zira, Anlaşma Avustralya için Çin pazarında ciddi fırsatlardan yararlanma imkanı ortaya çıkardı. Esasen Çin, Avustralya'nın mal ve hizmet ihracatı için en önemli pazar konumunda bulunuyor.[2]

2017 yılında Çin, Avustralya'nın toplam ihracatının yaklaşık yüzde 25'ini tek başına satın alıyor. Bunun rakamsal değeri 116 milyar dolar. Öte yandan Çin, Avustralya'nın deniz aşırı ülkelere yaptığı tarım ürünleri, emtia ve hizmet ihracatında ilk sırada yer alıyor. 2017 yılı sonu itibariyle, Çin'in Avustralya'daki doğrudan yatırımları ise 65 milyar dolara ulaştı. Rakamların da gösterdiği gibi ChAFTA; Avustralya'ya ABD, Kanada ve AB gibi tedarikçi ülkelere karşı ciddi avantaj sağladı diyebiliriz.[3] Bununla beraber Çin, emtia ve enerji üretiminde de Avustralya'nın açık ara en büyük pazarı olmayı sürdürüyor. 2017 yılında Avustralya Çin'e 85 milyar dolar değerinde emtia, enerji ve imalat sanayi ürünü ihraç etti. Avustralya için benzer bir durum hizmet ihracatı için de söz konusu. 2017 yılında Avustralya Çin'e 15.8 milyar dolarlık hizmet ihraç etti. [4]

'Derin dondurucuya' giren ilişki

Gelelim süreci başlatan olaylar zincirine. 2018 yılında Avustralya Huawei Technologies Co. Firmasını kendi 5G networkünü kurmasını engellemesi üzerine, iki ülke arasındaki ilişkiler gerilmişti.[5] Bu ve benzeri olayların ardından Çin Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Zhao Lijian basına yaptığı açıklamada "Geçmiş birkaç yıldaki Çin-Avustralya ilişkilerine baktığımızda, Avustralya'da bazı kişiler Soğuk Savaş mantığına bağlı olduklarını, Çin'in gelişimini bir tehdit olarak kabul eden ideolojik ön yargılar beslediklerini ve Çin'e karşı bir dizi yanlış eylemlerde bulunduklarını görüyoruz." diyerek iki ülke arasındaki gerilimin nedenlerini açıkladı.[6]

Nisan 2020'de, Avustralya Savunma Bakanı Marise Payne, Dünya Sağlık Örgütüne çağrıda bulunarak, COVID-19'un ortaya çıkışı ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin süreci yönetme şeklinin araştırılmasını talep etti. Bu gelişme iki ülke ilişkilerini 'derin dondurucuya' sokmuş oldu. Kısa süre sonra Çin Halk Cumhuriyeti, Avustralya'dan ithal ettiği önce arpa, sonra da dana eti ve kömür ile Çin-Avustralya ticaret savaşını ısıtmaya başladı. Bu ürünleri, ıstakoz, kereste ve şarap takip etti.[7] Çin Halk Cumhuriyeti, Mayıs 2020'de Avustralya'dan ithal ettiği arpa için yüzde 80.5 oranında gümrük vergisi uygulamaya başladı. Ayrıca, anti damping soruşturması başlattı[8]. Konu Avustralya tarafından Dünya Ticaret Örgütüne taşındı.[9] Son olarak, Kasım ayında Avustralya'dan Çin Halk Cumhuriyetine ihraç edilen yaklaşık 9 bin litre bira (craft beer) ile 8 bin kilo kemiksiz dondurulmuş etin Çin'e girişine izin verilmedi. [10]

Avustralya için yüzde 14'lük kişi başı gelir kaybı anlamına geliyor

Sonuç olarak muhtemel bir Çin-Avustralya ticaret savaşının Avustralya ekonomisine etkisi, gayrisafi yurt içi hasılada yüzde 6 ve harcanabilir kişi başı milli gelirde ise yüzde 14'ü buluyor. Çin tarafındaki kayıplara baktığımızda ise gayrisafi yurt içi hasılasında yüzde 0.5 ve harcanabilir kişi başı milli gelirde de sadece 2.4'lük bir kayıp hesaplanıyor.[11]

Bu veriler ışığında demir cevherindeki fiyat yükselmesine baktığımızda ise Çin Halk Cumhuriyeti, demir cevheri ithalatının yüzde 60'ını Avustralya'dan yapıyor. Çin Halk Cumhuriyeti Avustralya'dan gerçekleştirdiği demir cevheri ithalatını, alternatif kaynakların yokluğu nedeniyle, diğer ürünlerden ayrı tutuyor.[12] Zira, Avustralya dünyanın en büyük demir cevheri üreticisi olup, Çin Halk Cumhuriyeti de dünyanın en büyük çelik üreticisi konumunda bulunuyor. Ayrıca Çin Halk Cumhuriyeti'nin demir cevheri ithalatına olan bağımlılığı ve yaşanan gerginlik sonrası artan demir cevheri fiyatları dolayısıyla, yaptırımların ters tepmeye başladığı yorumları da yapılıyor.[13]

Brezilya cevherde alternatif olabilir mi?

Sektör uzmanlarına göre, Çin Halk Cumhuriyeti'nin Avustralya ile yaşadığı sorunlar dikkate alındığında ülkenin demir cevheri tedarik kaynaklarını çeşitlendirmeyi düşünmesi gerekiyor.[14] Bu açından ilk akla gelen ülke Brezilya. Zira Brezilya, Çin'in ikinci büyük demir cevheri tedarikçisi. Fakat Brezilya'nın kendi üretim sorunları var. Ocak 2019'da Brezilya'da maden atıkları barajının çökmesiyle yaşanan ve çok sayıda kişinin hayatını kaybettiği baraj

faciası[15] sonrası, Brezilya şirketi Vale'nin üretim seviyesi kayda değer oranda düştü. Burada Vale'nin yaşadığı sorunun önemine değinmekte fayda var. Vale dünyanın ikinci büyük demir cevheri üreticisi olup, şirketin en büyük pazarı Çin'dir. Ancak, kaza sonrası şirketin Çin'e ihracatı hala 2018 düzeyine gelememiştir.

Tedarikteki sorun Afrika'ya taşındı

Brezilya tarafında Vale'deki üretim düşüşünün de etkisiyle Çin Halk Cumhuriyeti, demir cevheri tedariki kaynaklarına Afrika'yı ekleyerek çeşitlendirme yoluna gitti. Reuters Haber Ajansı'nın haberine göre, Çin'in en büyük çelik üreticisi şirketi Baowu Group, Batı Afrika'da Guinea'nın Simandou bölgesindeki demir cevheri madenine yatırım yapmaya hazırlanıyor. Aynı haber kaynağına göre, Çin tarafından desteklenen bir konsorsiyum, Guinea'da 14 milyar dolarlık bir devlet ihalesini kazandı. Üretimin 2025 yılında başlaması öngörülüyor.

Öte yandan, geçtiğimiz günlerde Kongo Cumhuriyeti Avustralya maden firması Sundance Resources ile olan demir cevheri anlaşmasını sonlandırarak, pek adı duyulmayan ve Çin tarafından desteklenen bir firmaya, Avima, Nabeba ve Bandodo bölgelerinde üç yeni lisans tahsis etti. Tahsis edilen alanda yaklaşık 500 milyon ton demir cevheri kaynağı olduğu tahmin ediliyor.[16] Son olarak şunu eklemekte fayda var demir cevheri tedarikinde yaşanan sorunlar, Çin ekonomisinin Covid-19 sonrası en kötüyü geride bırakarak, alt yapı inşaatlarıyla yeniden büyüme sürecine girmesi, demir cevheri fiyatlarının da yükselmesine neden oldu.

Demir Cevheri Fiyatları Hızlı Yükseliyor

Demir cevherinin fiyatı, başlıca metaller arasındaki en güçlü performanslardan birini sergileyerek yedi yılın en yüksek seviyesine yükseldi. Çin'de tonu 133 dolara çıkan demir cevherinde ortalama fiyatın bu yıl (2020) 2013'ten beri ilk kez 100 doların üzerinde gerçekleşmesi bekleniyor.[17]

Dipnotlar

[1] http://statisticstimes.com/economy/projected-world-gdp-ranking.php

[2] https://www.dfat.gov.au/trade/agreements/in-force/chafta/Pages/australia-china-fta

[3] https://www.dfat.gov.au/trade/agreements/in-force/chafta/fact-sheets/Pages/chafta-outcomes-at-a-glance

[4] https://www.dfat.gov.au/trade/agreements/in-force/chafta/fact-sheets/Pages/chafta-outcomes-at-a-glance

[5] https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-11-17/china-gives-long-explanation-for-pummeling-australia-on-trade?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=dsa&utm_term=&gclid=Cj0KCQiA_qD_BRDiARIsANjZ2LD7kY_I1zVApghlCwwucnjX3O6EXJafXcU_wBRLFlx160oLdmEWFSUaAn5aEALw_wcB

[6] https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-11-17/china-gives-long-explanation-for-pummeling-australia-on-trade?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=dsa&utm_term=&gclid=Cj0KCQiA_qD_BRDiARIsANjZ2LD7kY_I1zVApghlCwwucnjX3O6EXJafXcU_wBRLFlx160oLdmEWFSUaAn5aEALw_wcB

[7] https://www.news.com.au/finance/economy/australian-economy/chinaaustralia-trade-war-canberra-is-now-beijings-whipping-boy/news-story/8cb47b8bf9b1ebb9dbdb4314ee31a7b0

[8] Ancak, Çin Halk Cumhuriyetinin DTÖ'ye katıldığı günden bugüne, Avustralya tarafından Çin'e 87 anti damping ve anti sübvansiyon uygulandı. Çin tarafından Avustralya'ya sadece 4 anti damping uygulandı. https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3114916/china-australia-relations-wto-confirms-appeal-lodged-against

[9] https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3114916/china-australia-relations-wto-confirms-appeal-lodged-against

[10] https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3115092/china-australia-relations-9000-litres-beer-8000kg-beef

[11] https://www.news.com.au/finance/economy/australian-economy/chinaaustralia-trade-war-canberra-is-now-beijings-whipping-boy/news-story/8cb47b8bf9b1ebb9dbdb4314ee31a7b0

[12] https://www.cnbc.com/2020/12/16/as-china-australia-trade-tensions-rise-beijing-needs-iron-ore-alternative.html

[13] https://www.dailymail.co.uk/news/article-9080509/Chinas-trade-war-Australia-backfiring-iron-ore-prices-stay-high-TWO-years.html

[14] https://www.cnbc.com/2020/12/16/as-china-australia-trade-tensions-rise-beijing-needs-iron-ore-alternative.html

[15] https://www.cnnturk.com/dunya/brezilyadaki-baraj-faciasinda-olu-sayisi-150ye-cikti?page=1

[16] https://www.mining.com/web/republic-of-congo-cancels-iron-ore-project-with-sundance-resources/

[17] https://www.dunya.com/sektorler/demir-celik/133-dolarlik-demir-yumruk-haberi-601215